

Slovanská siréna

Daria Galant

Daria Galant

Slovanská siréna

slovenský překlad

Libor Martinek

ISBN 978-80-88463-56-6 (pdf)
ISBN 978-80-88463-57-3 (ePub)
ISBN 978-80-88463-58-0 (mobi)

Obsah

Úvod: *O svojom umení*
Chcela som byť tvoja
Hnev
Panteizmus
Tiene noci
Na cestách
Na cestách II.
Hodina pred súmrakom
Únava
Očarujúce oči
Májová búrka
Slovanská siréna
Stretnutie na vinici
Predjarie
Jar
TY
Mora
Muž
Zlatý chvost
Pozri
Panstvo vetrov (Pieseň pre Ariadnu)
Vetroplaška
Dovolenka na vidieku
Sovie hory (báseň autoportrét)
Vôňa
Cieľ
Tieň
Koniec leta
Kvapky zabudnutia
Patriaci do neba
Ráno v lese
Jesenný list
Ozvena
Kráľ včiel
Svetlovlasá víla
Smútiaci
Decembrové ráno
The Letter
SMS od Boha
Búrka na rieke (poéma)
Nezvyčajnosť
Jelšové lúky (Poéma)
Syndróm
Traktát
Triáda
Púť
Tango vrán
Tvoje myšlienky
Skryť sa
Jún
Slovanská siréna Darii Galant (*Libor Martinek*)
Edičná poznámka (*Libor Martinek*)

Úvod: *O svojom umení*

Ide o neobvyklú básnickú zbierku. Jej neoddeliteľným prvkom je sústredené čítanie a prežívanie. A zároveň pozdvihnutie hlavy a pohľad na život – ako na ľudskú bytosť. Hrdú a uvedomujúcu si svoju ľudskosť.

Poéziu vkladám nielen do slov básní, ale aj do mentálneho priestoru. Veľa básní vzniká v mojich predstavách ako minimalistická forma (niečo ako haiku) a zotrúva tam. Ako kontemplácie. Nepíšem ich. Sú abstraktnou formou lyriky, totálnou a momentálnou abstrakciou. Žijú len chvíľu, niekedy deň, niekedy niekoľko dní a niekedy okamih, ktorý je premýšľaním, uvažovaním o tomto rozjímaní. A – ako predstavenia v divadle – sú prchavé, miznú. Avšak častejšie len premýšľam. Verím však, že moja myseľ je dobrým miestom pre túto básnickú abstrakciu a že k nej patrí. Rovnako ako film patrí audiovizuálnej technike a maliarstvo technike vizuálnej.

Obrázky pre moje literárne diela, asambláže pre rozprávky, eseje a žurnalistiku, ktoré píšem, sú tiež formou písania poézie. Neskladám ich a namaľujem – podľa môjho súdu. Nedokážem ani odpovedať na otázku čitateľov alebo príjemcov mojej práce: či som ich namaľovala, pretože sa s maľbou nestotožňujem.

Hovorím a myslím na túto udalosť ako na písanie. A môžem len odpovedať: „Áno, napísala som to.“ Preto píšem svoje obrazy, fotografie, priestorové formy a tiež píšem svoje filmy. Táto aktivita je výlučne doplnkom mojej literatúry. Neexistuje sama pre seba a sama osebe, hoci prechádza prirodzeným delením na úrovni expozície a kontaktov s príjemcom. Filmy sú premietané na filmových projekciách alebo vysielané v televízii, knihy na literárnych stretnutiach a v kníhkupectvách a vizuálne formy, tj. obrazy a niekedy dokonca fotografie, na vernisážach. Nemám na to žiadny vplyv, ale kedykoľvek je to možné, snažím sa ukázať svoju prácu ako integrálny celok.

Pretože toto všetko je pre mňa jedným – literatúrou. Niekde sa hlboko spája s mojou myseľou, ktorá vytvára a ukladá práve vybavené básnické abstrakcie. A potom sa ich stopa zhmotní vo filmovom obraze, básni, príbehu, románovom prvku, farbe v obraze, určitom fragmente vety, niekedy len v jednom slove.

Na účely publikácie v *Slovanskej siréne*¹ som sa pokúsila tieto myšlienky pomenovať a termín, ktorý ilustruje tento proces v deň vzniku úvodu tejto knihy, je *poetry inside* („poézia vo vnútri“). Využijem ho na jednoduchšie vysvetlenie tvorivých činností, ktoré prebiehajú v literatúre, ktorú píšem. V *Slovanskej siréne* písanej mnoho rokov (od roku 2000), preto existujú básne s názvom *Panstvo vetrov* (pol. *Dwór Wiatrów*; román vyšiel v roku 2016) s podtitulom *Pieseň pre Ariadnu*, alebo báseň *Neobvyklosť* z románu *Jadwiga*, ktorá je napísaná na úrovni abstrakcie (veľmi podrobne, je jednoducho vytvorená) a zachováva moju myšlienku. Mohla by som tiež viac napísať o románoch a knihách, ktoré sú na abstraktnej úrovni už napísané a uložené v tejto konkrétnej knižnici, ktorou je moja myseľ, ale v úvode práve tejto knihy sa zameriam iba na básnickú abstrakciu (poéziu vo vnútri). Okrem poézie obsahuje *Slovanská siréna* aj dojmy, príbehy, popis toho, čo v mojom systéme tvorby je taktiež poézia a úzko súvisí s konkrétnymi dielami. Pripomínam ľudový folklór, ktorý je mi veľmi drahý, ku ktorému vždy pristupujem s veľkou citlivosťou a jemne pripomínam recipientom literatúry a umenia, že práve jemu vďačíme za našu predstavivosť. Tento folklór úplne pretváram prostredníctvom svojej predstavivosti, domýšľam ho, doladujem, dopĺňam vlastnou citlivosťou. Nemá preto etnografický, ale literárny význam. Hoci sa stávalo, že mnou vymyslené javy a postavy začali žiť v legende o danom mieste alebo v určitých situáciách, vstupovali do priestoru existencie. Ako to poznám? Niektoré z mojich príbehov mi rozprávali

---

¹ Titul zbierky *Syrena Słowiańska* (Wydawnictwo Poligraf, Brzezia Łąka, 2018) prekladáme skôr slovansky mytologicky ako „siréna“, než viac rozprávkovy „morská víla/panna“, hoci sú oba varianty možné, ale z hľadiska obsahu knihy, a dokonca ilustrácie na jej obálke, sa prikláňame k prvému variantu. (Pozn. prekladateľa.)

o mnoho rokov neskôr ľudia, s ktorými som sa stretla prvýkrát, ako kultúrne dedičstvo miesta a hodnotu rozprávkového podobenstva. To je pravdepodobne úlohou literatúry...

Daria Galant
Olchowe Łąki / Statok Długosiodło
apríl 2017

Slovanská siréna Darii Galant

Daria Galant sa narodila 5. septembra 1973 vo Vroclave. Poľská poetka, prozaička, dramatička, esejistka, novinárka, scenáristka, filmárka, výtvarníčka, fotografka, filozofka (autorka filozoficko-umeleckej koncepcie „teória bieleho citu“), koučka, terapeutka, chovateľka koní (s ktorými vykonáva motivačné cvičenie ako aj lam alpaka, (– ide o tzv. lamoterapiu v systéme Alpacatherapy Spirit), zakladateľka dobre fungujúceho Inštitútu Darii Galant („Inštitútu D. G.“)², je skutočne ženou mnohých talentov, ale čo je hlavné – všetky svoje činnosti vykonáva s neobyčajnou vášňou a na vysokej umeleckej či odbornej úrovni. Predstavme si bližšie túto nevšednú tvorivú osobnosť, doteraz českému čitateľovi neznámu, než sa viac zameriame na jej poéziu, ktorú obsahuje táto zbierka veršov.

Počiatky literárnej tvorby

Píše od detstva. Svoju spisovateľskú kariéru začala v šestnástich rokoch, v ktorých publikovala básne a články v dolnosliezskych novinách Wiadomości Świdnickie („Svidnicke správy“). V tomto periodiku sa tiež odohral autorkin literárny debut, pretože noviny jej publikovali niekoľko básní spolu s krátkym rozhovorom. Daria bola vtedy študentkou strednej školy. Potom, počas štúdia filológie vo Vroclave, písala do vroclavských novín v rámci študentskej komunity. Jej skoré texty možno nájsť napríklad v časopise Szermierz („Priekopník“).

V roku 1995 vyhrala súťaž na reportáž vyhlásenú jedným z vroclavských periodík, ale rozhodla sa s ním nespolupracovať. Odišla z Vroclave do Varšavy, kde nadviazala spoluprácu s ilustrovaným časopisom TIM. V roku 1996 začala pracovať na plný úväzok v novinách Kurier Polski („Poľský kuriér“). Písala články, sociálne reportáže aj poviedky, jej texty boli často citované PAP (Poľskou tlačovou agentúrou) a systematicky sa objavovali v prehľadoch tlače.

V rokoch 1998 až 2002 publikoval mesačník Magazyn Rzeczpospolitej („Republikový magazín“) sériu poviedok Darii Galant. Príbehy mali literárne-groteskný charakter. Rubriku vytvoril vtedajší šéfredaktor „Magazínu“ Jacek Lutomski a ten tiež vymyslel názov poviedkovej série Samo Życie („Sám život“). Spisovateľka získala svoj stĺpček vďaka výhre v súťaži, na ktorej sa zúčastnilo mnoho významných novinárov a publicistov. Od roku 1999 písala správy a eseje pre dvojtyždenník Cogito. Svoje texty dopĺňala vlastnými básňami a podpisovala ich pseudonymom Pride (angl. pýcha). V roku 1999 ukončila svoju prácu v „Poľskom kuriéri“, napokon vtedy noviny zanikli a ona bola ich poslednou redaktorkou.

Ako autorka písala pre mnoho periodík, publikovala poviedky, články a beletrizované reportáže. Jej texty sa, okrem iného, objavili v časopisoch Gentleman („Džentlmen“), Aneks („Príloha“), Życie Warszawy („Varšavský život“) a mnohých ďalších. V rokoch 2001–2003 písala články z oblasti psychológie pre „Poľský magazín“ a pre prílohu Rzeczpospolita („Republika“) to boli články z právnej oblasti pod názvom Moje Prawo („Moje právo“).

---

² Inštitút organizuje jedinečné rozvojové aktivity pre rôzne vekové skupiny (deti, mladiství, dospelí a seniori). Vzdelávanie je založené na Teórii bielej emócie, vlastnom filozofickom a umeleckom poňatí Darii Galant, ktoré si získava stále viac uznania medzi príjemcami. Teória bieleho citu hľadá v človeku dobro a nachádzanie čistého zámeru. Predpokladá intelektuálny a emocionálny rozvoj poznávaním sveta prírody, literatúry a umenia v správne formulovaných didaktických programoch. Cvičenia inštitútu prebiehajú v skupinách a jednotlivito ako lekcie, workshopy a prednášky na tému: literatúra, film, žurnalistika a tvorivé činnosti. Súčasťou pôvodnej Teórie bielej emócie je učenie sa rozjímaniu v spoločnosti zvierat, podporované profesionálnymi jazdeckými kurzami. Na farme Olchowe Łąki (Długosiodło v okrese Wyszków na okraji Bielowského lesa) chová Galant osem koní a tri alpaky využívané na terapeutickú prácu s ľuďmi trpiacimi rôznymi druhmi stresu. Okrem toho Daria Galant prevádzkuje vlastné múzeum, filmové a literárne štúdio, kde sú spracovávané životopisy spisovateľov, básnikov, maliarov, výtvarných a audiovizuálnych umelcov, a ľudových umelcov a pod.

V rokoch 2007–2009 publikovala v psychologickom časopise *Odnowa, Świadomie kieruj swoim życiem* („Obnova, Vedome riad' svoj život“) literárne stĺpčeky s názvom *Ballady* („Balady“). Veľká séria originálnych stĺpčekov a esejí sa objavila v rokoch 2008–2011 v týždenníku *Wyszkowiak* („Vyškovák“), tlačovine v regióne rieky Bug vo východnom Poľsku. V rokoch 2011–2013 vydával spisovateľkine eseje aj mesačník *się Dzieje* („sa Deje“). Od roku 2011 sú spisovateľkine články publikované aj v celoštátnom psychologickom časopise *Sens* („Zmysel“).

V roku 2013, od apríla do septembra, národný jazdecký časopis *Konie i Rumaki* („Kone a žrebce“) publikoval šesť článkov spisovateľky o zaklínaní koní a spôsobe práce s koňmi, tzv. metóda *Holy Equus* (HEQ), ktorej je autorkou. Práca s koňmi, porozumenie ich psychike a chovu zaujímali v aktivitách autorky románov dôležité miesto. Daria Galant je, podľa už zosnulého prof. Ludwika Maciąga, maliara a odborníka na kone, a Anny Dębskej, legendárnej sochárky a chovateľky arabských koní, šampiónkou v jazde na koni.

Romány, básne, poviedky, divadelné hry

Prozaický debut Darii Galant vyšiel v roku 2002. Ide o existenciálny román *Bóg ukrył się w górach* („Boh sa ukryl v horách“), ktorý vydalo vydavateľstvo *Polihymnia* v Lubline. Doslov k jeho prvému vydaniu napísal literárny vedec Donat Niewiadomski, a to pod názvom *W krainie nadistnienia* („V krajine nad-existencie“). Ide o príbeh Magdalény, mladej ženy, ktorá sa dusí vo vzťahu s ľahkomyselným a neznesiteľným mužom, utečie preto do Bieszczadských hôr, kde oslobodí vlastnú dušu. Vracia sa zmenená, aby sa mohla správne rozhodnúť.

Ďalšou autorkinou knihou je román *Południca* („Polednice“), vydaný v roku 2005 varšavským vydavateľstvom *Czarna Perła* („Čierna perla“). Ide o rozsiahly román s témou gotickej lásky – návykovej, celoživotnej a silnej. Román oplýva maliarskymi popismi prírody, ktoré sú integrované do deja, čím udržiavajú čitateľov v napätí až do samého konca. Recenzie „*Południce*“ (1. vydanie) napísali prof. dr. hab. Tadeusz Żabski z Varšavskej univerzity a literárna vedkyňa Dr. Agnieszka Kuniczuk-Trzciniowicz.

Ďalšiu knihu Galant predstavuje zbierka poézie *Lilith*, vydaná v roku 2007 vydavateľským inštitútom *Świadectwo* („Svedectvo“) v Bydgoszczi (slov. Bydhošť). Básne, naplnené hlbokou existenciálnou reflexiou, básnicky zrelé, autorka písala od svojich sedemnástich rokov až do doby ich publikovania. Recenzia zbierky poézie vyšla v literárnom časopise *Akant* („Akantus“), napísal ju Filip Ludwik Czech pod názvom *Poezja pod wysokim patronom* („Poézia pod vysokým patronátom“).

V roku 2008 vychádza vo varšavskom vydavateľstve *Arte Cinema Films* jej ďalší román *Siostry Opposto* („Sestry Opposto“). Ide o gotický román, odohrávajúci sa v starom hostinci v močiaroch Pulwy, vedenom dvoma sestrami – dvojčatami. V dôsledku nehody sa Filip Ławrynówicz, muž predstavujúci svojím charakterom typ bezohľadného biznismena, ocitá uprostred temných udalostí.

Ďalšia kniha Darii Galant s názvom *Kobieta o oczach rzeki* („Žena s očami rieky“), vychádza tiež vo varšavskom vydavateľstve *Arte Cinema Films* v roku 2013. Je to zbierka poetických príbehov, ktoré ukazujú osud a myšlienky hrdinov žijúcich pri rieke Bug. V týchto príbehoch je charakteristickým literárnym rysom personifikácia prírody (riek, stromov atď.) a psychologický spôsob zápasu postáv so svojím životom. Príbehy odkazujú na romantickú antropológiu, ktorú autorka používa k popisu dvojakej povahy človeka.

V roku 2015 vychádza autorská dráma *Departament Straconego Czasu* („Oddelenie strateného času“) vo vydavateľstve *Warszawska Firma Wydawnicza* („Varšavská vydavateľská firma“). Literárna premiéra hry sa koná v multimedialnej knižnici vo Varšave a pôvodnej interpretácie časti hry sa ujal herec Jerzy Łuszcz.

Daria Galant teda tvorí fantastickú, morálnu, senzuálnu literatúru a poéziu. Je tiež scenáristkou a autorkou dokumentov, umeleckých filmov, filmových obrazov a výtvarných diel. Poetické videnie sveta, a zároveň rýchlo plynúca a rozsiahla zápleтка, sú charakteristické pre diela tejto autorky. Jazyk jej románov, drám, príbehov, filmových obrazov je kombináciou poetického výrazu s fiktívnym umením psychologického románu, filozofického románu a komediálnej drámy (napr. spomenutá dráma v troch dejstvách „Oddelenie strateného času“, Varšava, 2015).

Filmová tvorba

Zastavme sa teraz pri filmovej a scenáristickej tvorbe Darii Galant. Jej autorská filmová tvorba sa datuje do roku 1998, v ktorom sú jej prvé krátke dokumenty vysielané na kanáli Exspress TV v Polsate.

Potom, od roku 1998 do roku 2007, bola režisérkou, scenáristkou a autorkou textov pre dokumentárnu telenovelu s názvom *Drogówka* („Dopravná polícia“; prvé dve epizódy *Drogówki* režíroval Wojtek Smarowski). Práca vo filme pokračuje, kým program nestiahne z vysielania Stacja TV 4 („Televízna stanica 4“).

Úspech tzv. bývalej *Drogówki* spočíval na inovatívnom prístupe v oblasti reportáže (neskôr vzniklo mnoho podobných para-dokumentov, vychádzajúcich z konceptu *Drogówki* z rokov 1998–2007). Prvýkrát bol predstavený lektor-rozprávač v podobe vševediaceho rozprávača a takzvaného dokumentárneho hrdinu. Tento fiktívny a literárny prístup k filmovému dielu, realizovaný autorkou, umožnil spomínanej sérii prežiť v komerčnej televízii niekoľko rokov.

V rokoch 1999–2006 Daria Galant vytvára druhú sériu policajných dokumentárnych filmov *Komenda* („Riaditeľstvo polície“), ktorej je režisérkou, scenáristkou a autorkou textov pre lektora. Pilotný diel *Komendy*, ukazujúci zákulisie práce kriminálnej polície, vyhráva „audiotele“, v ktorých diváci hlasovali, aký seriál chcú sledovať na TV 4, a začína jeho týždenné vysielanie. Film režírovaný temným, ale dynamickým spôsobom, umožňuje autorke vytvoriť náladu napätia a povzbudiť predstavivosť diváka.

Medzitým, v rokoch 2004–2005, spisovateľka na objednávku TV 4 vytvára koncept dokumentu s názvom *Strazacy* („Hasiči“), ktorý režíruje a je aj autorkou scenára. V roku 2007 kupuje TV 4 práva na premietanie niekoľkých spisovateľkiných príbehov a produkciu piatich epizód para-dokumentárneho filmu *Opowieści policyjne* („Policajné príbehy“), ktorý tvoria telenovely podľa autorkiných príbehov pod rovnakým názvom: *Mim*, *Kod DNA*, *Dziewczyna*, *Nocny autobus* a *Wybuch* („Mim“, „Kód DNA“, „Dievča a vietor“, „Nočný autobus“ a „Explozia“). V „Policajných príbehoch“, ktorých pôvodný názov bol *Pościg za ciemnością* („Prenasledovanie temnoty“), je poetická vízia filmu odhalená ako výtvor predstavivosti.

V roku 2008 spisovateľka píše a režíruje polhodinový dokument o vynikajúcej sochárke zvierat (osobnej priateľke spisovateľky) a zakladateľke druhého povojnového chovu arabských koní v Poľsku – Anne Dębskej, a to s názvom: *Opowieść o koniach i ludziach*, *Anna Dębska* („Príbeh o koňoch a ľuďoch, Anna Dębska“; vysielané na TVP 2).

V roku 2009 natočila dokument podľa svojho scenára *Daniel i konie* („Daniel a kone“) o jazdeckej vášni herca Daniela Olbrychského. Film mal premiéru na TVP 2.

V roku 2011 autorka režírovala umelecký film s názvom *Nadbużański Teatr Konny* („Konské divadlo nad Bugom“; kolekcia DVD) a v roku 2012 dokument *Magia Kurpiów Białych* („Mágia Bielych Kurpov“; odvysielané na TVR v roku 2013, vyšla aj kolekcia DVD).

V roku 2013 v Múzeu v Mielniku na Podlesí sa odvysielala premiéra autorkinho umeleckého dokumentu *Musiałowicz*. Ide o film venovaný dielu vynikajúceho mystického maliara Henryka Musiałowicza. Múzeum si objednalo premiéru filmu k 100. výročiu Musiałowiczovho narodenia, pretože vlastní stálu expozíciu majstrových diel.

Výtvarná tvorba

Nie bez významu je tiež maliarska tvorba Daria Galant. Maliarske a výtvarné umenie spisovateľky reprezentujú obrazy, asambláže, priestorové formy, ktoré sú jej formou literárneho prejavu. Zobrazujú fantastické zvieratá, kvety, postavy – tie sú vždy na ceste k poznaniu alebo k vlastným cieľom. V maliarskom umení spisovateľka vytvára vlastnú mytológiu a odkazuje tiež na mytológiu rôznych kultúr. V Dariinej maliarskej tvorbe má symbolický význam farba, vzhľad postáv, ich pohyb a potenciál, s ktorým hrdinovia obrazov pôsobia na príjemcu.

Pripomeňme ešte niektoré zaujímavosti zo života tejto významnej umelkyne.

Zaujímavosti

Otec Darii Galant, Maciej Galant, bol elektroinžinierom na Vroclavskej univerzite technológie a jej matka Ewa Olszowska (*primo voto* Galant) pôsobila ako polonistka na Vroclavskej univerzite vo Vroclave.

Daria Galant prejavovala literárny talent už od útleho veku. Než sa naučila spisovateľskému remeslu, svoje prvé romány nahrala na magnetofón. Od mladosti napísala mnoho zväzkov rukopisných románov, ktoré sú dodnes uchované u jej rodiny, a to najmä vďaka jej matke Ewe, ktorá po celé roky starostlivo uchovávala literárne pokusy svojej dcéry. Na základnej škole a neskôr i na strednej škole mali už jej romány mnoho verných čitateľov (hoci boli písané ručne a šírené v počte iba jedného exemplára). Preto mladá Daria, donútená veľkým čitateľským záujmom medzi deťmi a mládežou, založila knižnicu, jej romány si požičiavali spolužiaci a potom ich aj recenzovali. Tieto recenzie sa tiež zachovali a nachádzajú sa v spisovateľkiných archívoch.

Po štúdiách sa rodičia Darii odsťahovali z Vroclave a začali pracovať inde. Otec Maciej ako odborný asistent na Vyššej technickej škole v Zelenej Hore a matka Ewa na Pedagogickej univerzite (dnes Univerzita Zelená Hora). Ewa začala písať doktorskú prácu z baroka u prof. Czesława Hernasa na Vroclavskej univerzite, ale štúdiá nedokončila. Po nejakej dobe sa vzdala vedeckej práce, najprv pracovala v nakladateľstvách, potom v oblasti vzdelávania. Stala sa učiteľkou poľského jazyka na základných a stredných školách. Veľká časť jej profesionálnej kariéry bola venovaná organizácii vzdelávania. Mnoho rokov bola, okrem iného, riaditeľkou školy č. 12 vo Svidnici v Dolnom Sliezsku.

Maciej Galant, než odišiel z vyššieho vzdelávania a získal zamestnanie vo firme ZASTAL Zielona Góra, kde sa zaoberal zahraničným obchodom a marketingom, bol so Stanisławom Iwanom autorom publikácie Vyššej technickej školy *Ćwiczenia laboratoryjne z przeksztalników statycznych* („Laboratórne cvičenia zo statických meničov“), ktorá je k dispozícii v katalógoch Národnej knižnice vo Varšave (národná bibliografia č. PB 448/77) v kategórii *Układy elektryczne, Ćwiczenia i zadania dla szkół wyższych* („Elektrické systémy, Cvičenia a zadania pre univerzity“).

Keď mala Daria osem rokov, manželia Galantovci sa odsťahovali zo Zelenej Hory do Svidnice v Dolnom Sliezsku. Teda do historického mesta v bezprostrednej blízkosti Sovích hôr. Tam Daria absolvovala základnú školu a gymnázium (stredná škola č. 2 vo Svidnici) a potom štúdium poľskej filológie na Vroclavskej univerzite.

Ako bolo uvedené vyššie, v šestnástich rokoch začala, spoločne so skupinou priateľov zo strednej školy písať do miestnych novín *Wiadomości Świdnickie* („Svidnícke správy“). Z honorára za svoju prvú zverejnenú báseň si kupuje sadrovú sochu Bieleho Budhu, ktorá je odvtedy pre ňu symbolom literárnej cesty. Biely Budha je dodnes v spisovateľkinom ateliéri.³

---

³ <https://dariagalantbiography.blogspot.com/>

Interpretácia

Zamyslime sa teraz nad knižkou „Slovanská siréna“. Ide o zbierku niekoľkých desiatok básní, ktoré sme čítali bez toho, aby sme sa predtým zoznámili s prozaickou či inou literárnou tvorbou autorky; rovnako, ako väčšina českých čitateľov, a teda bez predsudkov. K autorkinej próze sa táto poézia vzťahuje mnohými spôsobmi. Jednak priamo, básnickým odkazom na skôr publikované prozaické práce, čo napokon autorka sama konkretizuje v úvode k zbierke dvoma príkladmi, jednak nepriamo, prostredníctvom už vypracovaných motívov, tém, schém, obrazov, uplatňovaných v psychologickkej či existenciálnej próze, často aj s prvkami slovanskej mytológie (odtiaľ samozrejme pochádza aj názov zbierky).

Na rozdiel od severskej mytológie, nejde o andersenovskú malú morskú vílu, ktorá je pre lásku k svojmu milému ochotná obetovať život, máme skôr čo dočinenia s intímnymi zážitkami, ktorých podloží je predovšetkým (nie výhradne) sklamanie v láske, rozumom neprijatý rozchod s partnerom, ku ktorému možno ani nebol v autorkinom chápaní a vnímaní dôvod. Nenájdeme tu však skrytú nenávisť alebo horkosť zo životného zlyhania: „Odpúšťam lesom / Ich veľké tiene / Odpúšťam ti – / Moje utrpenie“ – napíše Daria Galant v básni *Májová búrka*. Ako si všimla v recenzii zbierky Dr. Agnieszka Kuniczuk-Trzciniowicz, v tejto poézii nachádzame skôr „múdre sústredenie k vnútru človeka, umožnenie prežívať všetko tak, ako to individuálna citlivosť umožňuje“.⁴ V dnešnom svete, ktorý je riadený médiami vytvárajúcimi falošnú realitu, podsúvajúcimi vnímateľom životný štýl celebrit nasadzujúcich si masku úsmevu na tvári, je to vzácnosť. Zbierka je určite obratom k autenticite, ktorá sa opiera ako o slovanský folklór, avšak v podobe vysoko štylizovanej a až na pár výnimiek nefiguratívnej (na rozdiel od Erbena alebo Čelakovského), skôr cítený v pozadí, tak aj o jedinečné poňatie panteizmu, avšak v kresťanskom, nie pohanskom vydaní; vždy je tu prítomný niekto, nejaká vyššia moc, ktorá do zdanlivého chaosu vnáša rovnováhu, poriadok, krásno a mier; a keď sme pri pokoji v duši, nemožno nespomenúť ani budhistickú orientáciu autorky, vedúcu k vedomej práci s duchovnom, s energiami, avšak zo vzdialenosti sa nám hlásia aj niektorí antickí filozofi či renesanční učenci a ich pojednania o prírodných živloch či kozmogonických úkazoch.

Nie je zmyslom týchto odstavcov hľadať intertextuálne nadväznosti týchto básní v literatúre a kultúre, ide o duchovné spojenectvo s minulým, ale aj s možným budúcim. Ide nám o autorku ako takú a o štylizáciu autorského subjektu v básňach zbierky. Odkaz na slovanskú mytológiu priviedol Agnieszku Kuniczku-Trzciniowicz k úvahe, že ak je „Slovanská siréna“ slovanská, musí mať slovanskú dušu. Nebolo by ťažké rekonštruovať repertoár mytologických prvkov v poézii Galant, k tomuto účelu nám môže poslužiť celý rad vynikajúcich prác českých či poľských (alebo iných) bádateľov. Dôležité je, že poznáme pôvod slovanskej sirény v poézii vrocľavskej rodáčky. A poznáme jej identitu? Vďaka zverejneniu textov Galant, ktoré máme teraz pred sebou, „môžeme – ako čitatelia – čítať jej príbeh ako svoj vlastný, čo rozhodne rozširuje škálu interpretácií. Toto skrývanie identity tiež zdôrazňuje rysy charakteristické pre celé autorkino dielo: tajomstvo, trocha mágie obracajúcej sa k univerzálnym rysom a javom, ale dávajúcej im individuálny obrad. To všetko robí prezentovanú poéziu hodnotnou.“⁵

Pozorný čitateľ si tiež všimne formálnu stránku veršov a osobitý autorkin štýl. Tu treba podotknúť, že prekladateľ sa rozhodol poľský voľný verš, s nepravidelnou, avšak tu či onde prítomnou poľskou interpunkciou, preložiť do slovenčiny tiež voľným veršom, avšak bez interpunkcie; a to v súlade so súčasným trendom prekladu v modernej slovenskej lyrike. (Výnimkou sú samozrejme pasáže prozaizovaného verša alebo celých básní v próze, v ktorých sa objavuje priama reč a kde je interpunkcia nevyhnutná.) Verš je týmto viac významovým, bez otrockého nasledovania gramatiky, o čo nakoniec nejde ani autorke

⁴ Agnieszka Kuniczuk-Trzciniowicz, *Syreni śpiew nie zawsze wieszczy zgubę... słów kilka o poezji Darii Galant*. In: Daria Galant, *Syrena Słowiańska*. Brzezia Łąka: Wydawnictwo Poligraf, 2018.

⁵ Tamtiež.

poľského originálu – napokon s interpunkciou, ale tiež so skloňovaním, syntaxou či inými gramatickými javmi, poetka zaobchádza pomerne voľne, avšak s úsilím o dynamiku vyjadrenia a zmnženia významu textu. V tomto ohľade nemožno než súhlasiť s citovanou poľskou literárnou kritičkou Kuniczuk-Trzciniowiczovou, že ide o autorku, ktorá „má svoj vlastný štýl, dôsledne sa ho drží, nesleduje módu, váži si toho, čo je pre ňu najvhodnejšie a najlepšie, je dôveryhodná a stojí za prečítanie...“⁶

Táto, práve citovaná literárna kritička, oceňuje vo sfére tematickej, symbolickej a motivickej, že je v nej stále prítomná rieka. „V básňach sa stretávame s jej opakovane definovaným obrazom, ktorý rozširuje nevyspytateľné tajomstvá existencie, vyvoláva nové otázky a... nečaká na odpovede. Rieka sa stáva spôsobom, ako hovoriť o citlivosti, túžbach, pomnutí. Prostredníctvom jej prúdov sa v Dariiných básňach učíme byť citliví a náchylní na reflexiu.“ K častým motívom vodných živlov ešte pripočítajme dážď, búrku sprevádzanú bleskami a burácaním hromu, ktoré poetke nevyhnutne pripomínajú dupot stáda koní. Autorka má dar tieto obrazy rytmicky vyklenúť aj eufonicky podčiarknuť, a tým posilniť výrazovú dynamiku verša.

Dodajme, že ďalším živlom, ktorý poetku fascinuje, je vietor. Vcelku očakávané je prudký, divoký, dokonca zlý, ale vie byť tiež nečakane hravý, dovádzajúci a zábavný. Pohľad lyrického subjektu smerom nahor je často zaujatý drakmi na oblohe, ich šantením a nadhľadom nad zemou, podobne ako u vtákov, ktoré sú však živými tvormi, zatiaľ čo drak je dielom ľudských rúk a rozumu, a pri jeho konštrukcii je potrebné poznať aspoň základy geometrie, aby sa vzniesol v povetrí.

Zbierka síce nemá pravidelnú tematickú kompozíciu podľa ročných období, ale pozornému čitateľovi neujde, o ktoré obdobie roka v danej básni ide, a to tiež zvyšuje jej hodnotu a atraktivitu, keďže autorka ako maliarka šikovne pracuje s farbami básnických obrazov a s ich premenami počas kalendárneho roka.

Existenciálne ladené básne, venované životnému partnerovi, zamyslenie nad údelom ženy, ono postupné odhaľovanie identity ženského subjektu, ktoré predsa uzatvára určitú životnú etapu spisovateľky, to sú ďalšie miesta, ku ktorým sa bude čitateľ tejto poézie rád vracieť, a s ktorými sa môže prípadne stotožniť.

Obrat „Zhrnuté a podčiarknuté“ vyvoláva zbytočne ekonomické asociácie, ale ak máme uzavrieť naše záverečné pojednanie o živote a diele Darie Galant, musíme konštatovať, že ide o autorku, ktorej práca sa vyznačuje interdisciplinárntou, hoci sa láskavý čitateľ zatiaľ musí spoliehať na informácie tzv. z druhej ruky. Ideálne by bolo navštíviť statok Długosiodło (čo sa dá voľne preložiť ako Dlhé sedlo) a osobne sa zoznámiť s Inštitútom D. G., a to v obci s tak poetickým názvom: Olchowe Łąki („Olšove lúky“). Pokiaľ to možné nie je, je tu pre budúcich fanúšikov Darie Galant na začiatok pripravená táto slovenská prekladová zbierka autorkinej poézie.

Libor Martinek

---

⁶ Tamtiež.

Edičná poznámka

Slovenský preklad básnickej zbierky Darii Dalant *Slovanská siréna* bol zhotovený z originálneho poľského vydania *Syrena Słowiańska* v nakladateľstve Poligraf (Brzezia Łąka, Poľsko) v roku 2018. Pristane sa poďakovať Mgr. Markovi Timkovi, Ph.D., za jazykovú spoluprácu pri preklade do slovenčiny.

Libor Martinek

Daria Galant

Slovanská siréna

Copyright © Daria Galant
Preklad do slovenčiny © Libor Martinek
Jazyková spolupráca Marek Timko
Doslov © Libor Martinek
Autor fotografie © Marta Baranowska

Ilustrácia na obálke: akryl na plátne „Siréna v bielom závoji“,
datum vytvorenia: október 2021,
Literárne štúdio „Olchowe Łąki“ v Długosiodło

Vydalo vydavateľstvo
Michal Beran – První bruntálské nakladatelství
ako svoju 26. publikáciu
v roku 2023

ISBN 978-80-88463-56-6 (pdf)
ISBN 978-80-88463-57-3 (ePub)
ISBN 978-80-88463-58-0 (mobi)

e-mail: info.pbn@centrum.cz
web: pbn.proweb.cz